

היציאה מלבנון 24 מאי 2000

מעורבות היחידה בפעילות צה"ל בלבנון

היחידה היוותה את אחד הגורמים המשפיעים במעורבות הישראלית בלבנון לאורך השנים שבין 1975-2000 ואבני הדרך החשובים היו:

1. ראשית הקשרים עם לבנונים החלו לאחר פרוץ מלחמת האזרחים בלבנון בשנת 1975 כאשר היחידה יזמה וטיפלה במתן סיוע צבאי לכפרים הנוצרים לאורך הגבול כנגד אירגוני המחבלים ובהמשך במתן סיוע הומניטארי במסגרת "הגדר הטובה". מהלך זה נוהל ע"י היחידה בשלבים הראשונים עד להקמת גוף צה"לי ייעודי שכונה "מפקדת אד"ל" (אזור דרום לבנון).
2. כ-70 קציני סדיר ומילואים של היחידה נטלו חלק במבצע ליטאני (מרץ-יוני 1978) ועסקו בתחומי החקירה וההפעלה. עם הנסיגה המשיכו הקת"מים של בסיסי נהריה וקרית שמונה לפעול בתוך רצועת אד"ל בשטח הלבנוני.
3. כ-250 קציני מילואים וסדירים של היחידה השתתפו במלחמת של"ג שהחלה ביוני 1982 ובמקביל הקימה היחידה מספר בסיסים קדמיים בתוך לבנון (צידון, נבטיה, ג'ב-ג'נין, ג'זין ובריות).
4. ב-1985 נסוג צה"ל והתייצב, בשילוב צד"ל (צבא דרום לבנון), ברצועת הביטחון. המרחב הצפוני של היחידה היה ממוקם בצפת ושני בסיסים בנהריה וקרית שמונה היו אחראים לפעילות, בחלוקה לגזרות, בתוך רצועה זו.
5. לאורך כל השנים האמורות ועד לנסיגה בשנת 2000 היתה היחידה הגורם האיסופי המודיעיני המרכזי בכיסוי הפח"ע בלבנון. תחילה היו אלה בעיקר האירגונים הפלסטינים ולאחר של"ג הדגש עבר לכיסוי חזבאללה, תשתיות ושטח בלבנון, סיוע לגורמים אחרים של אמ"ן ולפעילות מבצעית מיוחדת. אלה היוו אחד העיסוקים המרכזיים של היחידה.

היערכות היחידה לנסיגה

באפריל 1999 נערכו בחירות בישראל. רוה"מ הנבחר אהוד ברק הצהיר שהוא מתחייב לסגת מלבנון בתוך שנה. הצהרה זו הבהירה למפקד היחידה בזמנו, אל"מ (מיל) דורון עמיר, שיתכן שינוי דרמטי בארץ יעד זו.

ביוני 1999 קיימה היחידה דיון מקיף כדי להיערך לאפשרות של נסיגה. הנחיית מפקד היחידה הייתה שיש להיערך לנסיגה באופן שימזער את הפגיעה ביכולות המודיעיניות והמבצעיות בזירה הלבנונית לאחר הנסיגה ולהתאימן למציאות החדשה שתיווצר. תרחיש הייחוס שנבחר תאם להפליא לתרחיש שהתממש שנה אח"כ בפועל, לרבות המתווה והעיתוי (בתרחיש הייחוס היחידתי נקבע שצד"ל יתמוטט ב- 20 מאי מיד עם נסיגת צה"ל ובפועל בדיוק כך אירע ב-24 במאי 2000). לתוכנית ההיערכות ניתן השם "משפך ירוחם" (נגזר מהפתגם מודה ועוזב... ירוחם).

כדי להתכונן באופן מיטבי לנסיגה קיימה היחידה, בעזרת אנשי מילואים, תהליך לימוד והפקת לקחים מנסיגות קודמות (מבצע סיני, מהמובלעת הסורית ב-1973, מבצע ליטאני והסכמי השלום עם מצרים). הופקו כמה לקחים חשובים ומובהקים לגבי התנהגות הגורם המסכל ששב לשטח, לגבי התשתיות שיש להכין בכדי לאפשר ליחידה להמשיך ולפעול הפעלתית ומבצעית ולקחים מגוונים אחרים. מפקד יחידה במילואים, שהיה מעורב באירועי המובלעת הסורית וליטאני, הוזמן ונטל חלק בתהליך החשיבה. הלקחים הללו שימשו את היחידה כקווים מנחים ונערכו התאמות למציאות הלבנונית.

ברצועת הביטחון היו מוצבי צה"ל ממוגנים היטב. בכל מוצב שהו חיילים רבים יחסית כמו כן לצד צה"ל שלט צד"ל שהורכב מלוחמים תושבי כפרי הרצועה ומגוף מודיעיני מסכל מב"ט (מנגנון בטחון) שהופעל ע"י השב"כ ברצועת הביטחון. ההתנהלות וההתארגנות של צה"ל לנסיגה הייתה לא מוגדרת דיה ובסיטואציה מבלבלת. בתקופה זו נערכו שיחות שלום בין סוריה לישראל בתיווך אמריקאי, בהן דובר על נסיגה בהסדר מרמת הגולן ורצועת הביטחון במסגרת הסדר שלום ולכך התארגן הצבא. היחידה המשיכה להתארגן בהתאם למתווה של תוכנית "משפך ירוחם" ללא שינוי, בהנחה שבמידה והתרחיש ישתנה יבוצעו התאמות.

עצם הדיונים על הנסיגה היוו בעיה מורכבת ליחידה. הסייענים הגלויים (שהכירו למעשה את מרבית הסוכנים של המרחב) חששו לגורלם והיה צורך להרגיע אותם כך שיידעו שעתידם מובטח והם ישוקמו אם צה"ל ייסוג לישראל. ההיערכות כללה מגוון תחומים שהועלו על דף עבודה מרכז וגובשו צוותי עבודה לכל תחום כדוגמת: הכנות לשיקום סייענים, גיוס סוכנים ברצועת הביטחון (אזור שלא היווה יעד לכיסוי של היחידה בטרם הנסיגה), אמצעי קשר לרבות לסוכני רצועת הביטחון החדשים, שימור יכולת הפעלת סוכנים לרבות אמצעי תשלום, המשך הקשר הישיר לתאי השטח המפונים, שימור יכולות מבצעיות ועוד משימות רבות ומגוונות.

החזבאללה מצדו תכנן להרוג מספר גדול של חיילי צה"ל במוצבים במהלך היציאה כדי להציג את יציאת צה"ל כנסיגה של תבוסה. בנושא זה נערכו דיונים סגורים ברמת ראש הממשלה בהם הוחלט בין השאר להטיל על היחידה הכנת תוכנית לסיכול המהלך. במסגרת זו היחידה יישמה יכולת מיוחדת ומורכבת לסיכול המהלך ולמינעת מימוש, ואף בנתה אפשרות מבצעית שהועמדה בזמינות מלאה ליישום בהחלטת הדרג המדיני ככל שהאיום היה קרוב למימוש.

ביצוע הנסיגה

היחידה עמדה בכל היעדים שהגדירה לעצמה ובלוחות הזמנים שנקבעו בתוכנית "משפך ירוחם". עם הנסיגה הועברו הסייענים לשטחנו על פי התוכנית לשיקום; הופעלה תוכנית מגננה כנגד המודיעין המסכל (חזבאללה) להגנה על הסוכנים בשטח רצועת הבטחון שפונתה ; החלה עבודה בשיטות חדשות שסוכמו מראש והסוכנים החדשים שברצועת הבטחון החלו לספק מודיעין.

היציאה הוכתרה אמנם על ידי צה"ל והדרג המדיני כהצלחה רבה מאחר ובוצעה ללא נפגעים בקרב כוחותינו, אולם בשטח נגרם נזק תדמיתי לישראל וליחידה. נצראללה נאם את נאום "קורי העכביש" להם השווה את עוצמת ישראל. היחידה עמלה רבות כדי לשמר ולייצב את מערך הסוכנים לאחר הנסיגה והצליחה לעשות כן היטב בזכות ההכנות שנעשו מראש ועל כך זכתה, להערכה רבה מהדרגים הבכירים בצה"ל ובמערכת. היא הייתה הגוף הראשון שנערך ליציאה,

קבעה תרחיש ייחוס מדויק מבחינת המתווה והלו"ז ויישמה את התוכנית באופן ראוי להערכה, מה שתתם לביטחון המדינה בשנים שלאחר הנסיגה.

25 תשרי 2000

ראש אגף המודיעין

מס' 6154

התכנית הייתה מן המוצא
המוצאין לפני יומן כפי
'צ'יטר צ'י"ז מובילין.
דנואבם מלוקה ע' אג'!
צ'נו. כמות צ'י"ז יכאו
אק המודיעין צ'אוי צ'י"ז
ל'י"ז.
ה'כ'.

עמוס מלכא - אלוף
ראש אגף המודיעין

תחרות פרס הרמטכ"ל
ליחידות מצטיינות ולכתיבה צבאית
לשנת תש"ס

ראש המטה הכללי
כ"ד באדר תשס"א
19 במארס 2001

תעודת הערכה

מוענקת ליחידה 6154

על תרומה ייחודית להערכות צה"ל לאחר

הנסיגה מלבנון ולקראת ארועי "גאות ושפל"

ש"נ
שאול מופז רב-אלוף
ראש המטה הכללי